אמר רבה איזהו דבר שצריך שני מיעוטין הוי אומר זו מנחת מאפה: **מתני'** מנחת ישראל [א]קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת כהנים קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ואינו מבדיל מנחת [ב]כהן משיח לא היה מקפלה רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה מפני שאין בהן קמיצה וכל שאין בהן קמיצה אין בהן פתיתה [ג]וכולן פותתן כזיתים: **גמ'** תנו רבנן פתות יכול לשנים תלמוד לומר פתים אי פתים יכול יעשנה פירורין תלמוד לומר אותה אותה לפתיתים (א) ולא פתיתה לפתיתים הא כיצד מנחת ישראל קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת (א)[כהנים] וכהן[ב] משיח היה מקפלה וכו' והא אנן תנן לא היה מקפלה אמר רבה אינו מקפלה לארבעה אבל מקפלה לשנים: רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה: אמר רב יוסף האי [ג][ד]חביצא (ג) דאית בה פירורין כזית מברכינן עליה המוציא לחם מן הארץ אי לית בה פירורין כזית מברכינן עליה בורא מיני מזונות אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא [ה]היה עומד ומקריב מנחות בירושלים [ו]אומר (ג) ברוך שהחיינו וקימנו נטלן לאכלן אומר המוציא לחם מן הארץ ותנן וכולן פתית' (ו) בכזית אמר ליה אביי ולתנא דבי רבי ישמעאל דאמר מפרכן עד שמחזירן לסלתן הכי נמי דלא מברך המוציא וכי תימא הכי נמי והתניא ליקט מכולן (ה) כזית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת אם מצה [ז]הוא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח הכא במאי עסקינן בשעירסן אי הכי היינו דקתני עלה והוא שאכלן בכדי אכילת פרס ואי בשעירסן שאכלו מיבעי ליה אלא הכא במאי עסקינן בבא מלחם גדול מאי הוי עלה רב ששת אמר [ט]אפי' פירורין שאין בהן כזית אמר רבא [ח]והוא דאיכא תוריתא דנהמא עלייהו:

מתני'

הוי אומר [ו] **מנחת מאפה.** שיש בה שני מינין חלות ורקיקין לפיכך צריכה ב' מיעוטין הלכך קממעט מהנך תרי מיעוטי: **מתני'** **קופל.** כמו כופל חלה אחת לשתים ושתים לארבע: **מבדיל.** משברה היינו פתיתה: **מנחת כהנים קופל.** כדי לקיים מצות פתיתה: **ואין מבדיל.** וכולה כליל: **מנחת כהן משיח.** היינו חביתין: **לא היה מקפלה.** כשאר מנחת כהנים לפי שהיא חובתו ואין נקמצת ו] כלל וכליל היא: **רבי שמעון אומר מנחת נדבה של כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה.** כלומר שלא היה מקפלן וכו' ופליג את"ק דסבר מנחת כהנים קופל: **וכולן.** שצריכין פתיתה מקפלן שנים לד' וד' לח' וח' לט"ז עד שיהו פתיתין כזיתים. ע"א וכולן פתיתין כזיתים שיכול לפותתן עד שיהו הפתיתין כזיתים אבל פתות מכזיתים אין יכול לפותתן כ"ש. ואיכא דאמרי וכולן פתיתין כזיתים שהיה עושה מן העשרון י' חלות ומכל חלה וחלה ארבעה פתיתין ולא היה בכל פת ט) אלא כזית. ולא מ"ה: **גמ'** **ת"ל פתים.** דאלו למכתב תעשינה פתות וכתיב פתים דמשמע י) לשני פתים יותר: **תלמוד לומר אותה** ז) **לפתיתים.** שיעשה אותה לפתיתים דהיינו אחד לשנים וב' לד' ולא יותר: ז) **ומבדיל.** והדר קומץ לה ולא (א) יותר מפתיתה לפיתים לפירורין: **ואינו מבדיל.** דכיון דאין צריכה קמיצה אין צריכה הבדלה: **אבל מקפלה לשנים.** דכיון דאין אלא חצי עשרון אין מקפל אלא לשנים: **האי חבילא.** ח) (ח] של רקיקין): **היה עומד ומקריב מנחות בירושלים.** כגון שלא הקריב כהן זה עדיין מנחה מימיו או שהקריב מנחה חדשה כגון מנחת העומר אומר כהן שהחיינו: **נטלן.** הכהן לאוכלן: **מברך.** הכהן המוציא ותנן וכולן כל המנחות אפילו מנחת העומר פתיתין כזיתים ולהכי מברך הכהן המוציא ואי לא הוו כזיתים אינו מברך: **ליקט מכולן.** ט] פירורין כזית: **ואכלן אם חמץ כו'.** ומדיוצא בהן ידי חובתו דחשיב ליה לחם נמי מברך עליו המוציא: **הכא במאי עסקינן.** דקתני ליקט מכולן: **בשעירסן.** שקיבץ הפירורין ביחד י] וגוללן בידו וחברן והוי כזית: **אי הכי היינו דקתני עלה והוא שאכלן.** לאותן פרורין: **כשיעור אכילת פרס.** שלא שהה בין פירור לפירור יותר מכדי אכילת פרס דהתם הויא אכילה ויוצא בה ידי חובתו: **ואי בשעירסן.** יא] שגובלן דהוו חתיכה אחת: **שאכלו מיבעי ליה.** דכיון דתני שאכלן משמע יב] דרוב פירורין הם ולא חתיכה אחת שלא פירכה: **אמר ליה.** רב יוסף אלא לעולם יג] שלא עירסן ואפילו הכי לא תפרוך: **הכא במאי עסקינן.** דיוצא בפירורין כגון שבאו מלחם גדול שעדיין הוא כעין הככר שבאו ממנו והוי חשוב ובר ברכה יד] הלכך פירורין נמי שלקטן טו] חשובין נינהו ומברך עליהן אבל המנחות שפירכן ולא נשתייר מהן דבר חשוב אימא לך דבעינן כזית. והאי חבילא נמי דקאמר אי אית בה כזית וכו' אף על פי שבא מלחם גדול אי לא הוי הלחם נעין כעין כזית לענין (ב) המוציא: **אפילו פירורין שאין בהן כזית.** מברך עליהן המוציא: **תוריתא דנהמא.** שיהא כהן מראה לחם ולא שיהו שרוי כל כך שאין נראה אם הם לחם או לאו:

איזהו דבר שצריך שני מיעוטין כו'. תימה דלעיל בסוף כל המנחות באות מצה (דף ס:) גבי הגשה דכתיבי מיעוטי טובא טז] ממעטינא מקמא שתי הלחם ולחם הפנים דאין מהן לאשים וממיעוט שני מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה וממיעוט שלישי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים והשתא הכא גבי יציקה דליכא תרי מיעוטי נהי דלא צריך למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים שאפילו שמן אינה טעונה כדממעיט להו בפרק כל המנחות (גם זה שם) מכל מקום נוקי קמא למעוטי מנחת נסכים ואידך למעוטי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מטעמים דהתם ויש לומר דלא דמי דגבי הגשה איכא תלתא מיעוטי ולא שייך לאוקמי כולהו במנחת מאפה אבל הכא דליכא אלא תרי מיעוטי ואיכא לקיומי תרוייהו במנחת מאפה מקיימינן: **חביצא.** פי' בקונטרס תבשיל שקורין שלינקו"ק שמפררין בו פת וקשה מה ענין זה אצל מנחות שהבישול מבטלו כאן מתורת לחם ואי משום דטיגון דמנחה חשיבא כבישול דמבילא והא בסמוך מייתי עלה ליקט מכולן דליכא שום טיגון ועוד אמרינן בפרק כיצד מברכין (ברכות לז.) גבי חטה טחנה לשה אפאה ובשלה בזמן שהפרוסות קיימות מברך המוציא אין הפרוסות קיימות מברך בורא מיני מזונות משמע אין הפרוסות קיימות אפילו יש בהן כזית ועוד בסמוך דקאמר ולרבי ישמעאל דמחזירן לסולתן הכי נמי דלא מברך המוציא היכי בעי למימר דמברך וכי יש לך אין פרוסות קיימות יותר מזה ומפרש ר"ת יז] דחבילא הן פתיתין דקין שמדביקין אותן על ידי דבש או על ידי חלב ושומן כעין טיגון של מנחה ובערוך פי' כעין חבילא דתמרי שפירר הפת בקערה ושופך מרק עליהן: **היה** עומד ומקריב מנחות בירושלים. ט) פירש בקונטרס כהן שלא הביא מנחה בשנה זו ולא היה לומר הביא דמנחת כהן כליל היא ובמנחה הנאכלת איירי כדקאמר נטלן לאוכלן ויכול לפרש כהן שלא הקריב מנחה בשנה זו ומיירי במנחת ישראל י) עוד לשון אחר פירש ישראל שלא הביא מנחה מימיו וקשה דנטלן לאוכלן קתני וישראל לא מצי אכיל וה"ר יח] שמעון פירש בברכות (דף לז:) דדוקא במנחות לפי שאין רגילין להתנדב מנחות ואי אפשר לומר כן דבתוספתא כ) קתני נמי הכי גבי זבח ונראה לפרש דלפי שהיו יט] משמרות מתחדשות ומתחלפות פעמיים בשנה כ] ולכל משמרה היו בתי אבות נמצא שלא היו מקריבין אלא שני ימים בשנה וזמן קבוע להם להקריב לחצי שנה יום אחד לפיכך מברך אזבח ואמנחה שהחיינו לזמן: **ליקט** מכולן.כא] אחמשת המינים קאי ובפסח והא ליכא למימר דאמנחות קאי דקתני אם חמץ הוא וכל המנחות באות מצה כך פירש בקונטרס ויש פירושים שכתוב בהן אפתיתין שאין בהן כזית ולא איתפרש לן היכא: **אפילו** פירורין שאין בהן כזית. ול"ת הא דאמרינן בפרק כיצד מברכין (שם לט. ושם) פת נתונה בקערה מברכין עליה המוציא ופליגא דר' חייא בר אבא דאמר צריך שתכלה ברכה עם הפת היכי דמי אי דליכא לחם אחר הא מסקינן הכא דמברך המוציא ואי דאיכא לחם אחר על הגדול מברך דעד כאן לא פליגי התם אלא בפתיתין גדולים ושלימים קטנים אבל פתיתין גדולים ופתיתין קטנים פשיטא ל) כב] הואיל ואיכא לחם אחר שלם דאההוא לחם מברך ונראה לפרש דמיירי התם בככר שמפרר ממנו בקערה לשם ברכה כדי לברך עליו המוציא כג] מ):

רש"י כת"י

איזו דבר שצריך שני מיעוטים. שני מקראות עליה והיא (ויקרא ב): **הוי אומר זו מנחת מאפה.** שבאה משני מינין. ואי קשיא גבי פתיתה נמי ליפרוך אימא להוציא מנחת כהנים תרין מסתברא מנחת כהנים הוי ליה לרבויי כדין מנחת מחבת שפתיתה כתיבה בה (שם) משום דשתיהן מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה (שם) ולמעוטי שתי הלחם ולחם הפנים דצבור הן וגם יציקה לא צריך למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים שאפי' שמן אין טעונין כדממעט להו בפ' כל המנחות באות מצה (לעיל נט.): **מתני'** **קופל.** משבר: **ומבדיל.** משום דבעי קמיצה: **מנחת כהן.** אינו מבדיל משום דלא בעי קמיצה: **וכולן פותתן כזיתים.** פתיתין דקות כזית ור"ש קאמר ובתרתי פליגי: **גמ'** **פתות.** היינו שנים דכיון דנשבר הוי ליה שתי חתיכות ומדכתיב פתים שיהיה בה שתי פתיתות משמע דהוי ארבע: **ולא פתיתין לפתיתין.** ולר"ש דאמר וכולן פותתן כזיתים דר"ש ליה הכי פתות יכול פתיתין גדולים ת"ל פתים אי פתים יכול פתותים מכזית ת"ל אותה: **מקפלה.** הואיל ולא כתיב בה אלא מנחת פתים ולא פתות אותה פתים: **חבילא.** תבשיל שקורין שלנקי"ק שמפררין בה פת: **פרורין כזית.** דבחד פירור איכא כזית: **היה עומד.** כהן שלא הביא מנחה בשנה זו. לישנא אחרינא ישראל שלא הביא מנחה מימיו: **נטלן לאכלן.** כהן: **ותנן.** במתני' וכולן פותתן כזיתים אלמא פתיתין כזית מברכינן עליהן המוציא: **מפרכן.** למנחות לאחר אפייתן: **ליקט מכולן.** אפתיתין שאין בהן כזית קאי. ולא איתפרש לן היכא והא ליכא למימר דאמנחות קאי דקתני ואם חמץ הוא וכל המנחות באות מצה: **אם מצה כו'.** אלמא חשיבי: **כשערסן.** שלגן ולירפן יחד לכזית שלם: **בבא מלחם גדול.** פירורים פחות מכזית שפתתן מלחם גדול הן חשובות אגב אביהן דכי פתתן הוי בלחם יותר מכזית ואהכי חייב לברך מוציא על הפירורין שנטל מן הלחם: **מאי הוי עלה.** דברכת המוציא: **תוריתא דנהמא.** תאר מראית לחם:

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פי"ג מהלכות מעה"ק הלכה י:

לד ב מיי' שם הלכה ד:

לה ג מיי' שם הלכה י:

ד [מיי' פי"ג מהלכות ברכות הל"ח טוש"ע או"ח סימן קסח סעיף י]:

לו ה מיי' פי"ו מהלכות תמידין ומוספין הלכה יח:

לז ו מיי' פי"ו מהלכות מנה הלכה ו:

לח ז ח מיי' פי"ג מהל' ברכות הלכה ח ועיין כ"מ טוש"ע או"ח סימן קסח סעיף י:

◆

מוסף רש"י

חביצא. כעין שלנייקו"ק שמפררין בתוך האלפס לחם מנא אמינא לה. דאפרורין כזית מברכין המוציא היה. ישראל עומד ומקריב מנחות. ותמהני לכהן לשקרינה אומר ברוך שהחיינו. אם לא הביא מנחות זה ימים רבים נטלן לאכלן. הכהן ותנן. כלומר ותנן על המנחות מנחת מחבת ומנחת מרחשת הקריבות בכהן אפויות וכולן פתיתים כזיתים. כלומר כשנתן קודם קמיצה יעשה אותן פתיתין כזיתים כדכתיב פתות אותה פתים (ויקרא ב), אלמא פתיתים כזיתים מברך עליהן המוציא מפרכן. למנחות האפויות על המחבת ועל המרחשת קודם קמיצה עד שמחזירן לסולתן הכי נמי. דסלקא אדעתא דקתני מברך המוציא ליקט מכולן. פתיתי המנחות כזית. ומדקאמר יוצא בו ידי חובתו בפסח משום אכילת מצה דמצות עשה היא דכתיב בערב תאכלו מצות ויהיב לחם כעין דכתיב בה לחם עוני אלמא לחם הוי ומברך המוציא, והא מתניתין על כורחך רבי ישמעאל היא דהא קתני לקט מכולן כזית אלמא בפתיתין פתותין מכזית קאי בשעירסן. כשאגר וגבלן יחד וחזר ואפאן. ערסן לשון עריסותיכם והוא שאכלן בכדי אכילת פרס. שלא ישהה משהתחיל לאכול שיעור כזית עד שגמר אכילת השיעור יותר מכדי אכילת חצי ככר של שמונה ביצים דהוי חצי ארבעה ביצים שאין צירוף שיעור אכילה, ואם שהה יותר אין האכילה מצטרפת והוה ליה כאוכל חצי זית היום וחצי זית למחר ואין בו חיוב כרת אם חמץ היא שאכלו מיבעי ליה. לשון יחיד מיבעי ליה הבי"ע. יוצא ערסן היה וכדקאמרת, והא דקתני דחשיב למהוי לחם בבא מלחם גדול ונשאר מן הלחם שלא נפרס כולו אבל אם נפרס כולו לא חשיבי פתיתין הפתותים מכזית ולא מברכינן המוציא ואין יוצא בהן ידי חובת מצה בפסח תוריתא דנהמא. שיאר מראית הלחם (ברכות לז:).

◆

שיטה מקובצת

א) ולא פתיתין לפתיתין. לר"ד כולן כזיתים צריך לומר אותן לפתיתין פחות מכזית ותנא דבי רבי ישמעאל דאמר פותתן עד שהוא מחזיר לסלתן לית ליה האי דרשא דהכא: ב) אי אית בה: ג) אומר שהחיינו וקיימנו לזמן הזה ותיבת ברוך נמחק: ד) פתיתין כזיתים תיבת בכזית נמחק: ה) ליקט מכולן. מחמשת המינים א"נ מכל מיני לחם: ו) תיבת כלל נמחק: ז) תיבת לפתיתים נמחק: ח) חביצא שי'ניקוק: ט) מכולן. מכל הפירורין: י) ביחד וגללן: יא) שנבללן אות ד' נמחק: יב) משמע דהרבה פירורין: יג) שלא עירסן: יד) ברכה הוא: טו) שלקטן כמנו: טז) ממעטי' ממעוטא קמא: יז) דחביצא הוא בלא בישול כמו המחבץ והמגבן. ת"א: יח) וה"ר שמעי' פירש: יט) שהיו המשמרות: כ) בשנה דכ"ד משמרות היו ולכל משמרה היו ששה בתי: כא) מכולן כזית: כב) פשיטא וכ"ש היכא דאיכא לחם כו' בקערה מתחילה לשם: כג) המוציא וה"ה קאמר דטוב הוא לברך עליהם המוציא ור' חייא סבר צריך שתכלה ולכך שלימים עדיף:

מסורת הש"ס

א) רש"ק, ב) [כמ"א: ומבדיל מנחת כהן], ג) ברכות לז:, ד) שם, ה) פתות. נ"ק, ו) דמרבה. נ"ק, ז) נ"א מה"ד ולא פתיתה לפתיתין לפירורין הפ"ד ומה"ד ומבדיל והדר קמץ לה הפ"ד. נ"ק, ח) נ"ל שקורין שלנייקו"ק שמפררין בתוך האלפס לחם וכן גרסי' התום' כגי', ט) בפי' רש"י שלפנינו ליתו גם בברכות לא פי' כן. רש"ק [עי' גרש"י כת"י], י) כן פירש הקונטרס בברכות [וכאן גרש"י כת"י], כ) [פ"ה דברכות הכ"ג], ל) נ"ל ואי איכא לחם אחר שלם פשיטא דאההוא לחם מברך. נ"ק, מ) [וע"ע תוס' ברכות לט. ד"ה פת],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומבדיל וכו' ולא יותר מפתיתה הפ"ד ותיבות לפיתים לפירורין נמחק: (ב) ד"ה הכא במאי וכו' לענין המוציא ראם יש הלחם בעין אפילו פירורין כנ"ל והד"א:

◆

לעזי רש"י

שלנקי"ק [שלק"ק]. תבשיל המתבשל בתוך סיר, ובו פירורי לחם ועוד.

◆

רבינו גרשום

שצריך ב' מיעוטין. לפי שיש בה ב' מינין: קופל. כמו כופל: החלה אחת לשתים ושתים לארבע ומבדיל. והיינו פתיתה: מנחת כהנים קופל כו'. כדי לקיים בה קצת פתיתה: ואינו מבדיל. הואיל והיא כולה כליל: מנחת כהן משיח לא היה מקפלה. כשאר מנחת כהנים לפי שהיא חובתו ואינה נקמצת כלל וכליל היא: וכולן שצריכין פתיתה מקפלן שנים לארבעה וד' לח' וח' לט"ז עד שיהו פתיתין כזיתים: פתות יכול לשנים ולא יותר ת"ל אותה (נמי) לפתיתים שיעשה אותה פתות. ופתים דהיינו א' לב'. וב' לד': ולא (א' מפתיתיה) פתיתה לפתיתין לפירורין: חביצא. שקורין בלע"ז פניקאטא: ליקט מכולן מכל הפירורין עד שיהו כזית. מדיוצא [אדם יוצא בהן] ידי חובתו הכי נמי דמברך עלייהו המוציא: הכא במאי עסקינן דיוצא בהן כגון שעירסן. שקיבץ הפירורין ביחד ולשן וחיברן והוו כזית: אי הכי דקתני עלה והוא שאכלן. אותן פירורין שליקט: כשיעור כדי אכילת פרס. ולא שהה בהן יותר הויא אכילה ויוצא: ואי בשעירסן. שנבלן דהוה תתיכה אחת שאכלו מבעי ליה: וכשאמר שאכלן משמע דהרבה פירורין הם ולא תתיכה אחת: אלא ודאי דפירורין קאמר ומהכא לא תפשוט דהכא במאי עסקינן דיוצא בפירורין שליקט כגון דבאו מלחם גדול. דאכתי הפת דבאו ממנו אכתי הוי חשוב וקאי ובר ברכה הוא הלכך פירורין נמי שליקטן בר ברכה נינהו אבל המנחות שפירכן כולן ולא נשתייר בהן דבר חשוב אכתי לא ידעינן: תאוריתא דנהמא. שיהא בהן מראה לחם ולא רקין הרבה שאין (ידוע) [נראה] אם היו לחם אם לאו: